

ANNA PANEK, JOANNA BŁASZYK

Uniwersytet Przyrodniczy
w Poznaniu

Świnie wietnamskie w gospodarstwach agroturystycznych

Mając na względzie to, iż zgodnie z definicją agroturystyka jako specjalna forma wypoczynku na wsi, musi być ściśle związana z funkcjonującym gospodarstwem rolnym, wskazane jest aby w tego typu obiektach – w miarę możliwości i zgodnie z kierunkiem produkcji – utrzymywać różne gatunki zwierząt. W związku z tym jedną z form uatrakcyjniania pobytu turystów w gospodarstwach agroturystycznych jest utrzymywanie w nich zwierząt. Są one magnesem, który przyciąga rodziny z dziećmi, ale także dorosłych mieszkańców miast.

Gospodarstwa agroturystyczne, z definicji nie nastawione na wielką produkcję, nie utrzymują tylko typowych zwierząt gospodarskich tj. krowy, świnie, kozy owce i konie. Gospodarze często utrzymują gatunki nie występujące u nas w naturze takie jak świnie ras miniaturowych (w tym głównie świnie wietnamskie), daniela, lamy, osły i wiele gatunków drobiu ozdobnego. Można wyróżnić kilka sposobów pokazywania w gospodarstwach zwierząt. Najbardziej popularne jest utrzymywanie zwierząt w niewielkiej skali, na potrzeby rekreacyjne turystów, np. koni używanych do przejażdżek, powożenia, kuligów i kóz trzymany z nastawieniem na produkcję mleka i serów sprzedawanych turystom.

Zdarzają się także gospodarstwa, gdzie tworzy się tzw. mini-zoo. W takich gospodarstwach zwierzęta przebywają na zagrodzonych wybiegach (często są to zwierzęta oswojone i łagodne, co umożliwia turystom przebywanie między nimi) bądź w klatkach lub na ogrodzonych od turystów terenach – pokazywane tam są zwierzęta nieoswojone lub dzi-

Świnia wietnamska w gospodarstwie „Losiówka” w Bobolicach

Świnia wietnamska

kie, które w jakiś sposób trafiły w ręce człowieka, np. dziki, sarny, sowy, bociany. W wolierach – czyli dużych klatkach dla ptaków – utrzymywany jest drób ozdobny, pawie, bażanty itp.

Niniejszy artykuł jest próbą przybliżenia Państwu świnii wietnamskiej, która budzi powszechną sympatię, jej zachowania, warunków utrzymania jak również znaczenia w gospodarstwach agroturystycznych.

Świnie wietnamskie pochodzą od świń bindeńskich – odmiany dzikiej świnii krótkouchej z terenów południowo-wschodniej Azji. Występują na terenie Wietnamu (w postaci skarłatej świnii gospodarskiej – domowej), Europy oraz Ameryki Północnej. Do Europy zwierzęta te zostały sprowadzone z okazji otwarcia ogrodu zoologicznego w Budapeszcie w 1866 roku. W krótkim czasie wzrosło zainteresowanie świniami wietnamskimi, a krzyżowanie ich z dzikimi świniami azjatyckimi dało początek świniom miniaturowym. Są to zwierzęta niedużych rozmiarów. Wysokość w kłębie u knura to ok. 50 cm i masa ciała ok. 60-70 kg, u lochy natomiast 40 cm i waga ok. 50-60 kg. Umaszczenie tych

Świnie wietnamskie utrzymywane w systemie alkierzowym na „Ranczo” w Starkowie (zdjęcie: J. Błaszyk)

zwierząt jest szaro-czarne, czarno-białe (łaciaste) lub czarne. Skóra jest gruba, często pofalowana i skąpo pokryta delikatną szczecinią na tłustym karku. Głowa jest krótka i szeroka, o zdecydowanie wklęsłym profilu ryja. Świnie wietnamskie mają małe, spiczaste i odstające uszy. Grzbiet jest łęgowaty. Obszerny brzuch prawie dotyka ziemi, do czego niewątpliwie przyczynia się wyjątkowa krótkość nóg u tych zwierząt.

Materiał do badań będący podstawą tego artykułu zebrano w 8 gospodarstwach agroturystycznych rozmieszczonych w 3 województwach: wielkopolskim, zachodniopomorskim i pomorskim. Metoda zastosowana w pracy polegała na przygotowaniu dwóch rodzajów ankiet – dla właścicieli gospodarstw agroturystycznych i turystów przebywających w tych gospodarstwach. Następnie dokonano wizytacji gospodarstw, w czasie której właściciele oraz agroturyści udzielali odpowiedzi na pytania zawarte w ankietach. Dodatkowo, z każdym z właścicieli przeprowadzono szczegółowy wywiad dotyczący historii hodowli świń wietnamskich w swoim gospodarstwie, lokalizacji pomieszczeń dla nich przeznaczonych oraz warunków utrzymania. Nawiązano także kontakt z dr Miroslawem Piaseckim, opiekunem zwierząt kopytnych we wrocławskim zoo, który zajmuje się świniami wietnamskimi od 1993 roku. Dzięki temu uzyskano wiele cennych informacji dotyczących hodowli i behawioru świni wietnamskiej, oparłych właśnie na obserwacjach doktora Piaseckiego.

Na podstawie zebranych informacji pozwolimy sobie na przedstawienie Państwu kilku uwag i spostrzeżeń:

Zachowanie świni wietnamskiej

Świnie wietnamskie są zwierzętami bardzo inteligentnymi. Bardzo ważnym elementem w ich nauce stanowi nagroda, którą zwierzę dostaje za prawidłowo wykonane zadanie. W tym celu opiekunowie wykorzystują kawałki owoców lub warzyw. Świnie wietnamskie są chętne do współpracy i bardzo ciekawe otaczającego je świata. Szybko uczą się naśladować swoich właścicieli np. przy otwieraniu drzwi czy szufladek. Odczuwają silne przywiązanie do swoich właścicieli. Wśród turystów świnia wietnamska uważana jest za zwierzę bardzo towarzyskie i miłe w kontaktach. Zdecydowana większość uważa, że świnki wietnamskie bardzo dobrze nadają się do towarzystwa dla dzieci, ponieważ nie bywają agresywne (wyłączając czas kiedy locha przebywa z młodymi).

Prosięta na wybiegu w gospodarstwie w Hermanowie

Warunki utrzymania w gospodarstwach agroturystycznych

Świnie wietnamskie są najczęściej utrzymywane w systemie alkierzowym. Jest to system najbardziej wygodny dla właścicieli gospodarstw, bowiem zwierzęta przebywają na ogrodzonych wybiegach, gdzie znajdują się także specjalne „budki” (domki, wiaty), zapewniające świniom schronienie przed zimnem i deszczem. Taki system utrzymania jest także bardzo wygodny dla ekspozycji zwierząt, bowiem każdy z turystów może bezpiecznie i swobodnie podejść do świń przebywających za ogrodzeniem. Świniom wietnamskim, które nie są utrzymywane w systemie alkierzowym ani szłaśowym gospodarze zapewniają tylko zaciszne miejsce do spania, pozostały czas świnia spędza spacerując po obejściu. Do takiego systemu utrzymania nadają się jedynie osobniki bardzo łagodne i w pełni oswojone, bowiem świnie te często mają bezpośredni kontakt z turystami przebywającymi w gospodarstwie agroturystycznym.

Żywnienie świni wietnamskiej

Świnie wietnamskie należą do zwierząt wszystkożernych. Przy nadmiernym karmieniu rasa ta szybko się otluszcza. Pasza dla świń brzuchatych powinna zawierać 16-20% białka i 2,5-4% tłuszczu. Podstawę żywienia dorosłego osobnika stanowi podawanie paszy treściwej, którą należy uzupełniać mieszaniną warzyw (liściaste, kukurydza, dynia i ziemniaki). W gospodarstwach agroturystycznych świnie wietnamskie najczęściej karmione są paszą treściwą z dodatkiem warzyw i owoców oraz tzw. „resztkami ze stołu”. Jak twierdzą właściciele, świnie wietnamskie wprost przepadają za smakołykami (np. banan, jabłko, rodzynki) i lubią dostawać je w nagrodę.

W żywieniu świń wietnamskich należy unikać takich warzyw jak cebula, ogórki i rzodkiewki oraz roślin dla nich trujących: konwalii, lebiody i azalii. Zawsze trzeba zapewnić zwierzęciu dostęp do świeżej i czystej wody.

Pielegnacja, higiena i profilaktyka

Świnie wietnamskie są zwierzętami bardzo czystymi, wolnymi od nieprzyjemnego zapachu. Schładzają się zażywając kąpieli w błocie albo wodzie. Można je szczotkować codziennie, szczotką z delikatnym włosiem, a w warunkach domowych nawet kąpać. Świnie należy chronić przed silnym nasłonecznieniem, mrozem oraz przeciągami, bowiem szybko ulegają poparzeniom i odmrożeniom. Dla zwierząt tych zaleca się szereg szczepień ochronnych na takie choroby jak: zakaźne zanikowe zapalenie nosa, zapalenie płuc, wirusowe zapalenie żołądka i jelit oraz różycyca. Świnie należy także odrobaczać dwa razy w roku.

HODOWLA

Większość właścicieli świń wietnamskich, które nie są utrzymywane w warunkach domowych, ogranicza się jedynie w profilaktyce do podania prosiętom żelaza po urodzeniu, niestosując żadnych szczepień.

We wrocławskim zoo, gdzie świnie te utrzymywane są od 1993 roku, zwierzętom także nie wykonuje się żadnych szczepień ochronnych, jedynie systematycznie, dwa razy do roku, odrobacza.

Rozród

Typ smalcowy charakteryzuje się małą plennością locha i słabą mleczością. Wyjątek w tej grupie stanowi świnia maskowa i rasy od niej pochodzące, w tym świnia wietnamska, charakteryzująca się dużą plennością – w ciągu roku locha może dać dwa mioty, liczące do 12 młodych w każdym. Prosięta świnii wietnamskiej szybko dojrzewają, a 12-tygodniowe loszki są już płodne. Najlepiej jednak do krycia przeznaczyć loszki w wieku ok. 7-8 miesięcy. Knury, które rosną wolniej, przeznaczamy do krycia dopiero w wieku powyżej 1 roku życia. Jeżeli właściciel nie chce uzyskać potomstwa od swojej lochy, to powinien ją wysterylizować. Zabieg ten przeprowadza się po ukończeniu przez loszkę ok. 6 tygodnia życia. Samce są mało odpowiednie jako zwierzęta domowe, dlatego zaleca się ich kastrowanie, stają się wtedy doskonałymi towarzyszami. Knurki można kastrować już w 4 dniu życia, do ukończenia przez zwierzęta 3 miesiąca życia. Cykl płciowy trwa 21 dni, a ciąża 112-114 dni. Po urodzeniu prosięta ważą jedynie 230 – 430 g, a ich delikatna i lekko pomarszczona, ciemna skóra, wzbudza dodatkowy zachwyt wśród oglądających je turystów.

Właściciele bardzo często zauważają zmiany w zachowaniu się samicy w czasie rui. Zwierzę staje się wtedy nie-

posłuszne. W czasie ciąży locha jest spokojna, agresja pojawia się tylko w czasie odchowu młodych, wtedy zaleca się, aby nie narażać zwierzęcia na kontakt z ludźmi. Locha z młodymi powinna pozostać w spokojnym miejscu, tak długo, aż młode nie osiągną drugiego tygodnia życia (fot. 5).

Mamy nadzieję, że przynajmniej w części przybliżyliśmy Państwu to jakże interesujące zwierzę. Należy pamiętać, że najbardziej istotnym faktem dotyczącym świnii wietnamskiej jest określenie jej typu użytkowego jako smalcowy. Tak więc, jeśli chodzi o wartość tuszy tej rasy świń po uboju, jest ona niewielka i nadaje się prawie wyłącznie do wytapiania smalcu. Stąd wielu autorów wysuwa wnioski, że świnia wietnamska nie ma w Polsce znaczenia gospodarczego, stanowi tylko ozdobę i atrakcję gospodarstw agroturystycznych, w których jest utrzymywana. Tezę tą podziela Sambraus (1996), który uważa, że: „W Europie świnie wietnamskie nie mają znaczenia gospodarczego, utrzymuje się je jedynie w celach hobbystycznych”. Z badań przeprowadzonych na podstawie ankiet, udało się autorkom ustalić, że zarówno dla właścicieli jak i turystów odwiedzających gospodarstwa, świnie wietnamskie stanowią ważny element atrakcyjności oferty, niekiedy nawet decydujący o wyborze danego miejsca.

Literatura u Autorów i w Redakcji

Foto: J. Błaszyk

*Autorki pragną serdecznie podziękować:
Panu doktorowi M. Piaseckiemu
oraz właścicielom gospodarstw agroturystycznych
(za poświęcony czas i cenne wskazówki.*